
Prvorozený

22. únor 1319, hrad Loket

Nazítří k poledni objevil hlásný v bílé krajině skupinu jezdců, nad nimi vlála královská korouhev. Vzkázal to purkrabímu a ten si běžel pro rozkazy ke královně.

V duchu úpěl. Paní a pán pohromadě – z toho nekouká nic dobrého. Loketský purkrabí si hned tak nezahraje vrhcáby s klíčником, oba se promění v zrníčka mezi dvěma mlýnskými kameny.

Za chvíli už se od úpatí skály vznesly v jásavé fanfáře první tóny trubek.

Jitka nastražila uši jako chrt a zrůžověla.

„Papá!“ vykřikla. „Papá! Už jsem ho tak dlouho neviděla. Marie, kde mám kožíšek? Chci papá ukázat sněhuláky... A všechno mu ukážeme! Počkej, vezmu si jinou čelenku. A modré škorničky.“

Ve chvílce jako půvabný rarášek skákala dolů po schodech. Za ní šly ostatní děti.

„Otevřete bránu!“ nesly se zvenku hrubé mužské hlasy. „Spusťte most!“

Řetězy zarachotily a po pevných kládách mostu se přehnal oddíl asi třicítiky jezdců, zablácených od hlavy k patě. Od koňských kopyt létala sněhová břečka. Na nádvoří se ze všech stran a škvír trousila zvědavá čeleď, děti i psi, z ovčince se loudal beran se zahnutými rohy, ze dveří věže vyšel purkrabí v čapce s dlouhým volavčím pérem.

Rozesmátá Jitka se rozběhla – modré střevíčky jako by samy utíkaly vstříc otci.

„Papá!“

Jenomže on se neusmíval. Ani ji nepolíbil. Neřekl, že je parádnice, neřekl si, že má vlasy sepnuté obroučkou zdobenou tepaným stříbrným květem... A u sedla jeho grošáka neviselo vůbec nic, co by vypadalo na dárky. Seskočil z koně a na půl úst se zeptal:

„Kde je matka?“

Jitka schlípla.

„Ale – někde. Já ji najdu, pane. Možná je v kapli s tím bylinovým mni –“ Marie zbledla. Přemítala o mnichovi ještě dnes, a teď v jediné chvíli cosi pochopila, i když vlastně nevěděla co. Jen temné nebezpečí. Smýkla Jitkou směrem ke dveřím.

„Pst... O mnichovi mlč.“

„Proč?“

„Tomu nerozumíš.“

„Tak jo, pst. Beztak ho nemám ráda.“ Jitka si okázale mnula rameno.

Než dívky vyšly nahoru ke Skalní světnici, královna už scházela po schodech.

Jitka s Marií ji pomaleji následovaly. Jitka uvážlivě kladla jednu nohu za druhou na každý schod. Co je to za divný den? Když přijel papá, má být veselo. A on se mračí, Marie taky a ještě s ní cloumá. Mátlo ji to. A Marii zas svazoval kroky strach z neznámé hrozby.

Z nádvoří se náhle ozval drsný, hrdelní, zvířecí ryk, až zaléhaly uši. Přidalo se vzrušené ženské ječení, pak znovu mužské, z mnoha hrdel, všechno se slilo v jediný zvuk a ten se vytrácel, jako když doznívá dunění hromu.

Než dívky vyběhly, křik už se proměnil v ohromené ticho. Ztuhlí lidé třeštili oči.

I dívky zůstaly bez dechu a přitiskly se ke zdi.

Ve špinavém sněhu ležel jeden z králových mužů, ze zad mu trčel šíp; sněhulák vedle měl tělo postříkané krví.

„Asi jsi zešílela, paní!“ zaječel do strnulého ticha Jan. „Tvoji lučištníci po mně střílejí? Po mně? Jsem jejich král!“

Eliška udělala dva kroky k manželovi, na tváři povznesený úsměv. „Však králem dlouho nebudeš,“ sykla, aby ji slyšel jen on, a nahlas řekla:

„Odpusť, zmýlili se... Cvičili se ve střelbě. Právě od toho tady máme sněhové muže.“

„Nevysmívej se mi, paní!“ Janovu tvář víc a víc křivil vztek. „Spletli si krále se sněhulákem?“

Eliška se usmívala dál a zase koutkem úst sykla:

„Však tvoje kralování brzy roztaje.“

„Tak je to pravda! Že... že chystáš...“ Další slova se Janovi vzpříčila v hrdle.

Královna si okázale zkřížila ruce na prsou.

„Já přece nemusím hnout prstem... Přijdeš o všechno, protože jsi slepý ke svým činům... Rozdáváš... Zadlužuješ se...“ Pokrčila rameny.

Chvilí se mlčky měřili nenávisnými pohledy, až Jan zaječel: „Chci klíč od věže!“

„Nač ten křik, můj pane? Dostaneš ho.“

Eliška v zástupu zděšených tváří hledala pohledem červenou čapku purkrabího.

„Dej Jeho Milosti, co žádá.“

Purkrabí dychtivě couval, rád, že se vytratí z dosahu královského hněvu.

„Pošli klíčníka,“ zarazil ho Jan. „Ty zůstaň. Pováš mi, jestli přijel na hrad někdo cizí. Stopa přece vede sem,“ zamumlal si pod nos.

„Milosti, do hradu nevklouzla ani myš, brána zůstává pořád zavřená.“ Purkrabí ze sebe sypal slova tak horlivě, až se mu třásló pero na čapce. „Venku panuje hlad, takový hlad, že se lidi navzájem požírají. Není proč někomu otvírat! Jsme tady nedobytně zavření a je nám tak dobře.“

Buch! Sněhulák potřísněný krví se svalil a udělal za jeho slovy tečku.

Jan si vzpomněl na vyzáblé ubožáky, co táhli krajem jako k Poslednímu soudu, na ztuhlé postavy, ležící s vyvalenýma očima v závějích... Všude kolem je bída a smrt, přišerná odporná smrt.

Znejistěl. Snad purkrabí přece jenom nelže.

Davem se s klaněním tlačila klíčnice.

Litovala klidných dnů, kdy měla na starosti jenom klepy a prasátka. A teď tady leží mrtvola – tak zčistajasna, jako by v tom měl prsty zlovolný, nevyzpytatelný Gotštajn. Ale třeba se všechno vrátí do starých kolejí, když pan král uslyší, co chce vědět.

„Milosti, jak jsem včera šla krmit prasata, přijel za Její Milostí šedej mnich.“

„Mnich... Tak mnich? V šedivé kutně cisterciáků?“ Král se obrátil ke královně. „Kde je?“

„Ta ženská lže.“

„Hádám, že ona jediná mi nelže.“ Jan dupl do sněhu. „Mnich,“ vrčel. „Mnich! Dobrý převlek, když je královna tak zbožná. Pod šedou kutnu schová zprávy od Valdeka. Nebo snad – nebesa! Nepřijel sám udatný pan Vilém?“

Zabodl oči do manželky:

„Kde je?“

„Kdo?“

„Dejme tomu, že mnich.“

„Nestarám se o bezvýznamného mníška.“

„Přiznáváš tedy, že přijel!“

„Ale hned jsem ho pustila z hlavy. Přivezl bylinky z apatyky na Zbraslavi. Chceš je vidět, pane?“

„Chci vidět mnicha!“ zavyl Jan.

Jenomže o mnichovi nikdo nevěděl. Vlastně ho viděla jenom klíčnice, královna, chůvy a děti. Purkrabí se dál dušoval, že do hradu nikdo nevešel, a kdo nepřišel, nemohl odejít.

„To si ještě povíme,“ zasyčel Jan, divoce zakoulel očima a obrátil se k družiníkům. „Pánové, prohledejte to tady! Antoine, ty velíš!“

Zdi zaduněly ozvěnou neurvalých kroků.

Čeleď před Janovými muži uskakovala, děti se krčily a plakaly, v kuchyni se sypala z pytlů mouka a z košů ořechy, řinčelo rozbité nádobí: hledalo se na nejnemožnějších místech, v nejzapadlejších koutech – v kovárně, chlévech, ovčinci, zemnicích čeládky.

Král nejdřív s klením kopal do zadku každého, kdo se mu připletl do cesty; když vyčerpal zásobu kleteb, usadil se ve věži a celou noc se odtud ozývaly zvuky, jako by si tam pozval pekelníky. K ránu hluk ustal. Král si nejspíš zdříml, ale sotva začalo svítat, už zase volal zchváceného velitele. Ranní hlášení však znělo stejně beznadějně:

„Milosti, nikde nic.“

„Co tajná chodba?“

„Je zavalená. Celou noc muži vyklízeli kameny a nemá to konce,“ zahučel Antoine.

„Zával?“ Jan upřel krví podlitě oči na purkrabího. „Příteli,“ začal nebezpečně sladkým hlasem, „nejenže jsi mi lhal! Teď navíc zjišťuji, jak málo pečuješ o královský majetek.“

Purkrabí byl do půl těla nahý, po zrudlé tváři mu stékaly čůrky potu.

„Milosti, přísahám, že se starám dobře.“ Uhodil se – v místě, kde mu divoce tlouklo srdce – do hrudi zarostlé prošedivělými chlupy. „Ještě před příjezdem Její Milosti jsem zvizitýroval celé podzemí. Bylo v pořádku. Kámen jistě roztrhal mráz posledních dnů... A zrovna tak mohu přísahat, že sem nikdo nepřišel, a kdyby, nemohl utéct chodbou –“

„ – protože klenba se zřítíla. Čistá pravda,“ hlesl Antoine a utřel si čelo.

Oba se potili hrůzou, protože jeden jako druhý lhali. Ale museli za každou cenu zabránit Jeho Milosti, aby se šel podívat do podzemí.

Nízké železné dveře do chodby našli na škvíru pootevřené, jenže když tudy chtěli projít, pochodeň zhasla. Nastrčili tam jinou a ještě jednu, ale ukázalo se, že světlo nikdy nepronikne dál než za dveře. Nezhasil je obyčejný průvan, světlo narazilo na neviditelnou stěnu.

Otevřela se tam jáma do pekla? Do zlověstné tmy, snad vstríc záhubě, se neodvážil vstoupit nikdo.

Krále však ani nenapadlo zkoumat pravdu o podzemní chodbě. Kousal se do rtu a s bezmocnou ironií hučel:

„Třeba má mnicha schovaného v podolku ta ženská, co se o něm zmínila. Zavolejte ji.“

Klíčnici jektaly zuby hrůzou a třásla se jako sulc, co dělala z nožek a ry-páků milovaných prasátek. Už ode dveří kňourala, že o mnichovi neví víc, než že tu byl a není. A v hrůze nabídla vysvětlení:

„Napadá mě už jenom jediný...“

Vtom jí sklapla čelist. O tom asi měla pomlčet.

„Tak přece něco? Sakra, mluv!“

„Totiž... tady v podzemí žije taková škodná, takovej divně vrtohlavej tvor,“ soukala ze sebe neochotně. „Říká se mu Gotštajn a už se mockrát stalo, že se někomu zjevil, a pokaždý se zas ztratil beze stopy – tak jestli ten mnich včera nakonec nebyl von.“

Purkrabí s Antoinem na sebe s porozuměním pohlédli. Záhada v podzemí měla vysvětlení.

„Já ti dám Gotštajna!“ Jan se rozpráhl a vrazil klíčnici takovou facku, až ochotná paní upadla na zem.

„Zatracený Valdek!“ ulevil si. „Utekl nám! Přinesl ho rohatý, zas si ho odnesl, a my jenom ztrácíme čas.“

Předupal k oknu věže a pohlédl na nádvoří. Stály tam zapřažené sáně, vedle nich čtyři královnini vojáci, kaplan a královna s baculatou kojnou.

„Co zas znamená tohle?“

„Milosti...“ Klíčnici otékala tvář, horko těžko se zvedala ze země, ale že byla nepoučitelná, pořád se chtěla zavděčit. „Jestli myslíte ty sáně, tak paní poručila –“

Jan se v okamžiku řítíl ze schodů. Na sněhové břečce mu uklouzla noha, ale pád hbitě vyrovnal a prudce zastavil před královnou.

„Kam chceš jet?“

„Co nejdál od tebe.“ Přitiskla k sobě uzlíček, z něhož vykukoval svaštělý obličejík s pevně semknutými víčky. Nemluvně slabě vrnělo. „Přičí se mi poslouchat tvoje potupná obvinění. Šla jsem ti z cesty, a marně. Už opravdu nevím, co mám dělat – utéct na konec světa?“

„Třeba.“ Jan si posupně měřil naložené sáně. „Jeď si, kam chceš. Snad tě cestou zadávají vlci a třeba sežerou i to nedochůdce, ačkoliv o ně se asi nepoperou.“

„Nemluv tak. Je to také tvůj syn.“

Chlapeček zakňoural, ze rtůků mu stekla bělavá slina. Eliška ji utřela.

Jan se odvrátil.

„Já nemám churavé potomky. Je to parchant. Chcípňte oba v závějích!“ Vykročil – a vtom si všiml vyděšených dětských tváří ve dveřích paláce.

„Co ostatní děti?“

„Zůstanou tady, pane.“

„Vida! Protože jsou moje! Důkaz, že poklad, který hýčkáš v náručí, můj není – – – ne, počkat!“ přerušil sám sebe a kývl na dva družiníky. „Sáně prohleďte! Bůhví, co vaše královna dokáže skrýt do cestovní truhly, když do srdce už skryla tolik! A doprovodíte ji na Mělník, nepojede, kam si usmyslí. Někde za závějí ji totiž toužebně vyhlíží milenec.“

„Jeane!“ Marie se rozběhla k saním, před sebou hnala dětský houf. „Vzpaťmatuj se, slyší tě děti.“

„Mlč a zmiz. Všichni zmizte! Ačkoliv – ty, pane následníku, počkej. Tebe vezmu s sebou.“

Ten malý nekňuba skoro kyne, mihlo se Janovi hlavou. Kroutí si jazýčkem, celý růžovoučký... Ale jak se to tváří? Co to má v očích?

Chlapec se díval na otce s nedětskou vážností – jako muž, který si měří druhého muže a snaží se proniknout až na dno jeho duše.

Janovi vyschlo v ústech.

„Ne. Přece zůstaneš tady – a Bože, zavřete ho!“ zasípal. „Sem!“ Ukázal na nejbližší okénko: patřilo pelechu Matěje Tumpacha. „A hlíďte ho! Ani se odtud nehne! Tam ať si užívá královský úděl! Slyšíte všichni? Vlastnoručně zakroutím krkem každému, kdo přestoupí můj rozkaz!“